

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА**

ФЕЩЕНКО ОЛЕНА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 811.111'42

**ІНСТИТУЦІЙНІСТЬ ДИСКУРСУ
АМЕРИКАНСЬКОГО СЛІДСТВА**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент
ФРОЛОВА ІРИНА ЄВГЕНІВНА,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна,
професор кафедри теорії та практики
перекладу англійської мови

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
СЄРЯКОВА ІРИНА ІВАНІВНА,
Київський національний
лінгвістичний університет,
проректор з навчально-виховної роботи
і міжнародних зв'язків, професор кафедри
германської і фіно-угорської філології

кандидат філологічних наук, доцент
ЧРДІЛІ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
доцент кафедри перекладу

Захист дисертації відбудеться 20 червня 2017 р. о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.051.27 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна (61022, м. Харків, майдан Свободи 4, ауд. 7-75).

З дисертацією можна ознайомитися в Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий 18 травня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. І. Морозова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Реферовану дисертацію присвячено дослідженню вербальних виявів інституційності (тем і діалогових стратегій) у дискурсі американського слідства.

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної думки значна увага науковців прикута до дискурсів різних професійних спільнот – медичної (О. С. Шаніна, Л. С. Шуравіна, Л. Б. Шутак та ін.), політичної (Є. В. Богатирьова, М. Л. Ільченко, Д. М. Калішук та ін.), наукової та академічної (О. Л. Балацька, Л. М. Рябих, О. В. Смаль, І. Є. Шпенюк та ін.), бізнесової (Л. П. Науменко, Т. В. Чрділелі, В. І. Юшкевич та ін.) тощо. Це є свідченням формування такого напрямку як соціолінгвістичний аналіз дискурсу, де пріоритетною є соціальна позиція комунікантів, тобто соціолінгвістична характеристика дискурсу (В. І. Карасик).

Наріжним каменем соціодискурсивного аналізу є поняття інституційності, проте це поняття описано лише частково, зокрема в загальних рисах визначено вербальні вияви інституційності: передбачуваність, клішованість (В. І. Карасик), стандартизованість, трафаретність (Н. А. Антонова), ритуалізованість мовної поведінки (М. Л. Макаров), почерговість розмови (К. Бардові-Гарліч) тощо. Водночас, відкритими залишаються питання про те, з якими суспільними інститутами співвіднесені інституційні дискурси (приміром, чому за наявності інституту сім'ї, сімейний дискурс визнано неінституційним (А. А. Бігарі, О. Г. Зверева та ін.)) та як можна вимірювати ступінь інституційності дискурсу (Р. Водак).

Вирішення цих проблемних питань вимагає звернення до теоретичних засад дискурсології, які сягають корінням у праці Д. Шиффрін і Т. А. ван Дейка й активно розробляються на вітчизняних теренах (А. Д. Белова, Л. Р. Безугла, О. М. Ільченко, І. М. Колегаєва, К. Я. Кусько, А. П. Мартинюк, О. І. Морозова, А. М. Приходько, І. І. Серякова, Л. Л. Славова, І. Є. Фролова, І. С. Шевченко та ін.). Тлумачення інституційності в роботі ґрунтується, зокрема, на постулаті про нерозривний зв'язок когнітивних, комунікативних і соціальних чинників у дискурсі (А. М. Приходько, І. С. Шевченко).

Звернення до вивчення інституційності дискурсу американського слідства визначено значущістю відповідного інституту в системі суспільних правових відносин та відсутністю досліджень особливостей спілкування в межах цього інституту. Визнання нерозривного зв'язку соціальних і культурних чинників (К. С. Серажим, Ю. Габермас та ін.) зумовило фокусування нашого аналізу на дискурсі слідства США.

Актуальність теми дисертації визначається органічним поєднанням провідних ідей соціолінгвістики та дискурсології для детального й

обґрунтованого визначення поняття інституційності дискурсу та встановлення інституційних рис дискурсу американського слідства. Робота сприяє розв'язанню одного з найважливіших наукових завдань сучасної лінгвістики – виявленню взаємозв'язку свідомості та мови в комунікації як складовій функціонування соціальних інститутів.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що функція соціального інституту визначає тематику та діалогові стратегії спілкування в його межах, котрі, своєю чергою, характеризують розумово-комунікативну взаємодію як інституційний дискурс, а їхня питома вага кореспондує зі ступенем інституційності дискурсу американського слідства.

Зв'язок з науковими темами. Дисертація відповідає профілю досліджень, що проводяться на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в рамках тем: «Когнітивно-дискурсивні дослідження мови як регулятора соціальної поведінки» (номер державної реєстрації 0111U010009) та «Когнітивно-дискурсивні дослідження мови та перекладу» (номер державної реєстрації 0114U004320).

Об'єктом дослідження є вербальні вияви інституційності в дискурсі американського слідства – його теми та діалогові стратегії.

Предмет дослідження становлять якісні та кількісні характеристики тем і діалогових стратегій, що відповідають інституційній суті дискурсу американського слідства.

Мета дослідження полягає у встановленні потенціалу тем і діалогових стратегій, які є виявами інституційності, та з'ясуванні їхньої питомої ваги в дискурсі американського слідства.

Поставлена мета передбачає необхідність розв'язання таких **завдань**:

- з'ясувати суть поняття інституційності в гуманітарній науці та розкрити його специфіку в дискурсологічному аналізі;
- надати загальну характеристику дискурсу американського слідства;
- розробити алгоритм дослідження інституційності цього дискурсу;
- виявити інституційні та неінституційні теми, зафіксовані в дискурсі американського слідства;
- визначити питому вагу інституційних тем як показника ступеню інституційності дискурсу американського слідства, встановити діапазон коливання кількісних параметрів обумовленого соціокомунікативними чинниками;
- систематизувати інституційні та неінституційні діалогові стратегії цього дискурсу.

Матеріал дослідження складають діалогічні фрагменти, відібрані з 74-х епізодів 6-ти серіалів, що моделюють дискурс американського слідства (обсяг скриптів – 1 528 стандартних сторінок, час перегляду – близько

54 годин). Обсяг загальної вибірки – 2 704 висловлення

Методологічною базою дослідження є принципи антропоцентризму, функціоналізму, експанціоналізму та експланаторності (О. С. Кубрякова), що проектується у площину соціолінгвістичного (В. І. Беліков, Л. П. Крисін та ін.) та дискурсологічного (Т. А. ван Дейк, Д. Шиффрін, А. Д. Белова, А. П. Мартинюк, О. І. Морозова, В. О. Самохіна, І. Є. Фролова, І. С. Шевченко та ін.) аналізу, з позицій якого дискурс постає як соціальна практика, що конструює соціальний світ (Л. Дж. Філліпс). Теоретичні засади роботи також інтегрують положення лінгвістики тексту та конверсаційного аналізу.

Методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, інтроспекції було використано під час надання дефініції інституційності як соціодискурсивній ознаці та визначення її проявів у дискурсі; **метод когнітивного моделювання**, разом із вище зазначеними, був необхідним для надання загальної характеристики дискурсу американського слідства та з'ясування елементів його структури, а також для дослідження інституційності його діалогових стратегій; **методи вибіркового добору, суцільної та серійної вибірки** застосовано під час добору джерел ілюстративного матеріалу та формування прикладової бази (загальної та серійних виборок); **методи структурно-семантичного та контекстного аналізу** виявилися потрібними для аналізу інституційності тематичного аспекту досліджуваного дискурсу; **метод конверсаційного аналізу** – для вивчення інституційності його діалогових стратегій; **метод кількісного аналізу** дозволив встановити ступінь інституційності дискурсу американського слідства та виявити варіювання цього ступеню, обумовленого впливом соціокомунікативних чинників, елементи **методу статистичного аналізу** уможливили верифікацію даних кількісного аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше детально розкрито суть інституційності як соціолінгвістичної характеристики дискурсу та з'ясовано її якісні та кількісні показники в дискурсі американського слідства. Зокрема, **вперше**:

- обґрунтовано тлумачення інституційності дискурсу як відповідності розумово-комунікативної діяльності функції соціального інституту, що знаходить вияв у тематиці та діалогових стратегіях;
- надано характеристику дискурсу американського слідства;
- розроблено методику аналізу інституційності дискурсу;
- встановлено якісні та кількісні параметри тем і діалогових стратегій як виявів інституційності дискурсу американського слідства;
- з'ясовано тенденції варіювання ступеню інституційності, зумовлені соціальними факторами (специфікою трудового колективу, комунікативною ситуацією) в дискурсі американського слідства.

Наукову новизну отриманих результатів узагальнюють такі **положення, що виносяться на захист**:

1. Інституційність є властивістю розумово-комунікативної взаємодії, здійснюваної в межах установ, які об'єднані спільною суспільною функцією та репрезентують певний соціальний інститут. Інституційність виявляється у дискурсі як актуалізація ролей його суб'єктів (АГЕНТІВ і КЛІЄНТІВ інституту), а саме: як підпорядкованість тематики та діалогових стратегій функції цього інституту.

2. Функцією інституту слідства є розкриття злочину; в основі дискурсу слідства лежить концепт CRIME/ЗЛОЧИН, учасниками цього дискурсу є АГЕНТИ (основні – співробітники слідчих установ, другорядні – співробітники установ, дотичних до інституту слідства (адвокатури, поліції тощо)) та КЛІЄНТИ (жертви, підозрювані, свідки); глобальною метою є реалізація функції інституту слідства. Дискурс американського слідства має загальні особливості та культурно-специфічні риси, обумовлені характеристиками американської правової системи в цілому, та національною специфікою установ, що входять до інституту слідства. Структуру дискурсу американського слідства формують зразки розумово-комунікативної взаємодії різних трудових колективів (слідчих груп), у комунікативних ситуаціях *огляд місця злочину, збір інформації та обробка даних, формування версій, допит*, які різняться за конкретною метою діяльності, складом учасників тощо.

3. Концепт CRIME/ЗЛОЧИН тематизується в дискурсі американського слідства відповідно до глобальної мети цього дискурсу, що визначає дві інституційні макротемати – «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ» та «ПРОЦЕС РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ». Ці макротемати формують основну частину тематичного поля дискурсу, при чому макротема «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ» домінує у відносному (кількість підтем і мікротем) і абсолютному (кількість дискурсивних фрагментів) вимірах. Неінституційні мікротемати не мають чіткої структурної організації, вони поділяються на такі, що опосередковано пов'язані / не пов'язані з інституційними та охоплюють незначну частку тематичного поля дискурсу.

4. Відсотковий показник інституційних та неінституційних тем визначає рівень інституційності дискурсу американського слідства як середній. Варіювання показника інституційності в різних слідчих групах та комунікативних ситуаціях засвідчує наявність впливу соціокультурних чинників; діапазон коливань не виходить за межі середнього рівня інституційності.

5. Діалоги американських слідчих будуються за моделями, властивими соціальному контексту їхньої професійної діяльності та втілюваними

шляхом використання діалогових стратегій. Типовими для дискурсу американського слідства є інституційні унісонні діалогові стратегії, представлені стандартними та специфічними для взаємодії слідчих; інституційні частково дисонансні діалогові стратегії (зміна мікротеми відбувається в межах макротеми); змішані частково дисонансні діалогові стратегії (кардинальна зміна теми з інституційної на неінституційну та навпаки).

Теоретична значущість роботи визначена її внеском у дискурсологію (обґрунтування вивчення інституційних дискурсів як соціодискурсивного вектору аналізу; детальна дефініція інституційності як дискурсологічного поняття; розробка дослідницької моделі аналізу інституційності дискурсу; надання характеристики дискурсу американського слідства, виявлення його інституційних характеристик, з'ясування ступеню інституційності цього дискурсу), комунікативну лінгвістику (встановлення переліку типових комунікативних ситуацій дискурсу американського слідства), когнітивну лінгвістику (обґрунтування ментальної природи виявів інституційності дискурсу), соціолінгвістику (з'ясування особливостей взаємодії професійних колективів різних слідчих установ), конверсаційний аналіз (розробка критеріїв диверсифікації та систематизація діалогових стратегій).

Практична цінність роботи зумовлена можливістю використання її основних положень і висновків у спецкурсах із дискурсології, комунікативної лінгвістики, когнітивної лінгвістики, соціолінгвістики, конверсаційного аналізу; у курсі загального мовознавства (розділи «Мова і мислення», «Мова і суспільство»). Результати дослідження також можуть бути корисними в практиці навчання англійської мови та перекладу студентів юридичних спеціальностей, у наукових розвідках студентів і аспірантів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (2009–2016) та дев'ятох конференціях: VIII Міжнародній науково-методичній конференції (Суми, 2009); III Міжнародному науковому форумі “Сучасна англїстика: мова в контексті культури” (Харків, 2009); VII Міжнародному науковому форумі “Сучасна іноземна філологія: дослідницький потенціал” (Харків, 2016); XII, XIV наукових конференціях з міжнародною участю “Каразінські читання: людина, мова, комунікація” (Харків, 2013, 2015); VIII Всеукраїнській науковій конференції “Каразінські читання: людина, мова, комунікація” (Харків, 2009); III Всеукраїнській науково-методичній конференції “Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі” (Харків, 2010); Всеукраїнській науковій конференції

пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича (1935–2003) «Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу» (Житомир, 2015) та на науковій конференції германістів «Германістика у XXI столітті: когнітивна, соціо- та прагмалінгвістика» (Харків, 2010).

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено в 15-ти публікаціях автора: 6-х одноосібних статтях (4 опубліковано в фахових вітчизняних виданнях, 2 – у закордонних виданнях) та 9-х тезах доповідей на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 3,6 др. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками, загальних висновків, додатків (4 таблиць, 7 рисунків та статистичних розрахунків), списку наукової літератури (398 джерел), списку довідкових та лексикографічних джерел (18 позицій), списку джерел ілюстративного матеріалу (74 позицій). Загальний обсяг дисертації становить 234 сторінок, обсяг основного тексту – 185 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, матеріал, методи дослідження, його наукову новизну, теоретичне та практичне значення, сформульовано положення, винесені на захист, надано дані про апробацію результатів і структуру дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні основи аналізу інституційності дискурсу американського слідства**» систематизовано досвід вивчення інституційності в гуманітарних науках, надано дефініцію цього поняття з позицій соціодискурсивного підходу та схарактеризовано дискурс американського слідства.

У термінах соціології інституційність тлумачиться широко – як організована форма соціальних норм і зв'язків, що забезпечує реалізацію суспільних відносин (Г. Е. Зборовський, В. М. Піча, В. Г. Теремко), або ж трактується більш вузько – як сукупність установ, об'єднаних спільною функцією та належних до певного інституту. Ці установи реалізують свою функцію від імені суспільства в цілому та задля суспільства в цілому в рамках визначених суспільством норм, правил і процедур, в основі яких лежать суспільно значущі цінності (Н.Л. Овшиєва). Релевантним для дискурсологічного аналізу є вузьке трактування інституційності, яке дозволяє розуміти інституційні дискурси як розумово-комунікативну діяльність, що здійснюється в установах, котрі представляють певні інститути.

Інституційність є соціодискурсивною ознакою, яка складає основу розподілу дискурсів на інституційні та неінституційні. Суть інституційності полягає у підпорядкуванні мети мовленнєвої діяльності функції певного соціального інституту, на основі актуалізації комунікативно актуального знання (І. Є. Фролова), що вміщує співвіднесений з цим інститутом лінгвокультурний концепт (Г. Г. Слишкін, Ю. С. Степанов та ін.). Це знання кореспондує зі соціальною комунікативною сферою та ролями учасників, які охоплюють АГЕНТІВ та КЛІЄНТІВ (В. І. Карасик).

Проявами інституційності в дискурсі є актуалізація ролей суб'єктів, здійснювана акціонально чи номінативно. Акціональний спосіб є головним і облігаторним, він передбачує актуалізацію ролей на основі ментальної моделі ХТОСЬ діє як РОЛЬ (АГЕНТ/КЛІЄНТ) та визначає тематику мовленнєвої взаємодії (тематизацію комунікативно актуального знання) і діалогові стратегії розвитку цієї тематики. Номінативний спосіб є факультативним, за його застосування відбувається називання певної конкретної ролі, співвіднесеної з ролями АГЕНТІВ/КЛІЄНТІВ на основі ментальної моделі ХТОСЬ є РОЛЬ (АГЕНТ/КЛІЄНТ). Кількісні показники інституційних проявів визначають ступінь інституційності дискурсу: за умов повної збіжності усіх його мінімальних одиниць з актуалізацією ролей АГЕНТІВ/КЛІЄНТІВ цей ступінь є абсолютним, за умов часткової збіжності – відносним.

Специфіка дискурсу американського слідства (ДАС) визначена передусім суттю слідства як соціального інституту, що володіє як універсальними, так і етнокультурними рисами. Універсальними рисами інституту слідства є його належність до загального інституту права, зокрема до його правозастосовної гілки, його глобальна функція – розкриття злочину та потреба працівників слідчих органів у взаємодії з представниками інших правових інститутів – поліції, адвокатури, суду тощо (В. А. Власіхін, О. Ф. Скакун, М. Т. Чарльз та ін.). Етнокультурна специфіка інституту американського слідства визначена (1) державним устроєм США, унаслідок якого слідчі органи представлені установами федерального, штатного, місцевого рівнів (вертикальна диференціація); (2) правовою традицією США, на основі якої установи інституту слідства диференціюються за своїми повноваженнями щодо розслідування різних типів злочинів (горизонтальна диференціація); (3) культурною означеністю правових підстав діяльності представників слідчих органів (П. І. Хамула, Б. Т. Безлепкин та ін.).

ДАС є *підтипом юридичного дискурсу*; він спирається на ментальне підґрунтя – комунікативно-актуальне знання, що належить до концепту CRIME. Обсяг комунікативно актуального знання визначений функцією інституту та метою дискурсу слідства. Учасниками ДАС є його основні АГЕНТИ – члени слідчої групи (власне слідчі, судмедексперти, ІТ-фахівці

тощо), які мають владу діяти від імені цього інституту та відповідну фахову підготовку; другорядні АГЕНТИ (співробітники контролюючих органів, адвокатури, поліції тощо), котрі можуть чинити вплив на діяльність інституту слідства та мають певну фахову підготовку, але не мають влади діяти від імені цього інституту; КЛІЄНТИ, особи які тимчасово залучаються до діяльності інституту слідства, проте не мають ані влади, ані підготовки щодо діяльності в межах цього інституту. Обставини взаємодії учасників ДАС не мають жорстко визначених характеристик (робота слідчих груп здійснюється без прив'язки до певного часу та місця); ДАС практично позбавлений символізму.

Структуру ДАС доцільно розглядати в двох площинах: (1) як сукупність розумово-комунікативної вербалізованої діяльності різних слідчих груп; (2) як сукупність зразків розумово-комунікативно вербалізованої діяльності слідчих у типових для цього дискурсу комунікативних ситуаціях. Слідчі групи або трудові колективи слідчих установ / їхніх підрозділів випрацьовують у ході сумісної діяльності певні норми й стандарти поведінки (А. Борзей, К. Вессон). Комунікативні ситуації розрізняються за критерієм конкретної мети, якої прагнуть досягти учасники взаємодії та яка сприяє вирішенню глобальної інституційної мети. Реалізація цієї мети кореспондує зі складом учасників взаємодії, її місцем і часом. Типовими для ДАС є комунікативні ситуації *огляд місця злочину, збір інформації та обробки даних, висунення версії, допит підозрюваного*. Ці комунікативні ситуації репрезентують послідовність етапів роботи слідчих груп, що дозволяє вважати їхню сукупність, подану як континуум, сценарієм, який структурує ДАС.

У другому розділі «**Принципи аналізу інституційності дискурсу американського слідства**» викладено методологію дослідження, подано алгоритм аналізу, схарактеризовано ілюстративний матеріал та описано шляхи та способи науково-практичного аналізу.

Аналіз інституційності ДАС спирається на синергетичне світобачення (Л. С. Пихтовнікова та ін.), згідно з яким цей дискурс постає як складна відкрита система, де чинник ролі виступає параметром порядку, визначаючи актуалізацію інституційних ролей або проявів інституційності та припускаючи реалізацію неінституційних ролей, тобто проявів неінституційності. Синергетичне світобачення втілюється в лінгвістичному аналізі як сукупність взаємопов'язаних принципів – антропоцентризму, функціоналізму, експансіоналізму та експланаторності (О. С. Кубрякова). Опертя на ці принципи в дослідженні ДАС обумовлює висунення на перший план соціального світу людини, її діяльності в рамках інституту американського слідства із залученням соціологічних та юридичних даних, а також скерованість розумово-комунікативної діяльності на реалізацію

функції зазначеного інституту, що забезпечує комплексність аналізу та підвищує ступінь пояснювальності.

Алгоритм дослідження охоплює чотири етапи: на першому етапі надано детальне визначення інституційності як соціодискурсивної ознаки, визначено її прояви, а також подано загальну характеристику ДАС; на другому етапі сформовано прикладову базу дослідження; на третьому етапі вивчено інституційність тематики ДАС у якісному та кількісному аспектах, на четвертому – досліджено інституційність діалогових стратегій цього дискурсу. Розроблений алгоритм дозволяє вивчити прояви інституційності ДАС та встановити ступінь його інституційності.

Матеріалом аналізу стали зразки спілкування слідчих, змодельовані в серіалах *CSI: Miami*, *CSI: New York*, *NCIS*, *Criminal Minds*, *Castle*, *Law and Order*, які є автентичними, сучасними, популярними, присвяченими (окрім серіалу *Castle*) виключно професійній діяльності слідчих у США. Загальна вибірка була розподілена на дві серійні вибірки, перша з яких охоплює спілкування АГЕНТІВ інституту слідства, що належать до різних трудових колективів – слідчих груп, чий діяльності присвячені опрацьовані серіали, а друга складається зі зразків взаємодії усіх учасників ДАС у його типових комунікативних ситуаціях. Аналіз проявів інституційності в якісному аспекті здійснено на матеріалі загальної вибірки, у кількісному аспекті – переважно на матеріалі серійних вибірок.

Під час вивчення **інституційності змісту** ДАС одиницею аналізу стало тематизоване висловлення. Вербальні опори та контекстні чинники дозволили встановити референцію кожної з досліджених одиниць та систематизувати їх, виявивши інвентар інституційних та неінституційних тем.

Інституційні теми, тобто вияви інституційності, обчислено за допомогою кількісного аналізу з метою визначення **ступеню інституційності** ДАС. Найнижчий ступінь вважаємо таким, що має перевищувати п'ятдесят відсотків, оскільки за менших відсоткових показників навряд чи можливо вважати дискурс інституційним. Діапазон відсоткових показників для низького та середнього ступеню інституційності визначено в розмірі близько двадцяти, а для високого ступеню інституційності – десяти відсотків (високий ступінь інституційності – 100-90 %, середній – 89-70 %, низький – 69-51 %). Отримані кількісні дані верифіковані шляхом статистичного аналізу (Б. М. Головін).

Під час аналізу **діалогових стратегій** ДАС одиницею аналізу було висловлення, як одиниця діалогової інтеракції. Мінімальні одиниці діалогу – акти – кваліфіковані за (1) їхньою функцією в розвитку діалогу; (2) темою, яку вони репрезентують; (3) їхніми взаємозв'язками.

Це дозволило виявити ті одиниці (головні акти), що реалізують функцію усього ходу, та систематизувати їх за тематичним критерієм, визначивши

інституційні та неінституційні діалогові стратегії ДАС. Вивчення відносин між актами, що представляють ініціальний та респонсивний хід (ініціальною та респонсивною діалоговою стратегією) склало основу розподілу інституційних/неінституційних стратегій на унісонні (за наявності узгодженості між ходами) та дисонансні. Останні поділено на частково дисонансні (між ходами немає тематичної узгодженості, проте це не перешкоджає розвитку діалогу) та повністю дисонансні (між ходами немає жодної узгодженості, респонсивний хід спрямований на гальмування чи переривання діалогу).

У межах кожної групи стратегій з'ясовано конверсаційні характеристики (типи обмінів/ходів); ці характеристики визначено як такі, що властиві ризичним соціальним контекстам чи є специфічними для ДАС.

Третій розділ **«Інституційність тематичного аспекту дискурсу американського слідства»** присвячено встановленню потенціалу інституційних / неінституційних тем, з'ясуванню їхньої питомої ваги в дискурсі американського слідства в цілому та елементах його структури – слідчих групах і комунікативних ситуаціях.

Аналіз інституційності змісту ДАС засвідчив, що комунікативно актуальне знання, належне до концепту CRIME, об'єктивується у двох макротемах: «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ» та «РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ», які формують два інституційні змістові сегменти.

Макротема «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ» має тривірнієву ієрархічну будову: вона охоплює підтеми і мікротеми, а саме:

- «УЧАСНИКИ ПОДІЇ» (мікротеми «статус учасника події», «персональні дані», «особисті характеристики», «наявність кримінального досвіду»). Наприклад, мікротема «персональні дані»:

DET. BERNSTEIN: I got an ID. Adam Metzger, cultural anthropologist. Teaches at the university. (CSI: Miami, A Horrible Mind)

- «РЕЧОВІ ДОКАЗИ» (мікротеми «фізичні докази», «сліди/відбитки», «відбитки пальців», «кров та речовини біологічного походження», «траєкторія плям крові», «аудіо- та відеоматеріали/носії»). Наприклад, мікротема «сліди/відбитки»:

Lanie: The weapon was wiped clean but CSU found prints on the knife block where the killer got it. (Castle, Headhunters)

- «ОБСТАВИНИ ЗЛОЧИНУ» (мікротеми «час і місце злочину», «наявність/відсутність алібі», «допоміжні засоби», «мотив злочину», «результат злочину», «причина смерті»). Наприклад, мікротема «час/місце злочину»:

ABBY: I know when Jamie Carr was murdered! Eight days ago at nine p.m. (NCIS, The Voyeur's Web)

- «ЗЛОЧИННА ДІЯ» (мікротеми «правова кваліфікація злочинної дії», «обставини, що передували злочинній дії або йшли за нею», «подібні злочинні

дії», «заподіяна шкода та стан жертви»). Наприклад, мікротема «характеристика злочинної дії»:

Gideon: To my knowledge, there has never been a proven case of a satanic ritual killing in the United States. (Criminal Minds, The Tribe)

Макротема «РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ» має простішу – дворівневу – організацію: вона охоплює мікротеми «розподіл обов'язків», «планування слідчих дій», «здійснення слідчих дій», «особливості здійснюваних слідчих дій», «правова основа здійснення слідчих дій». Наприклад, мікротема «планування слідчих дій»:

Stella: Okay, I'm going to start from the bridge and work my way north. (CSI: NY, Creatures of the Night)

Макротема «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ» в порівнянні з макротемою «РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ» не лише охоплює значно більшу кількість змістових складників, але й зустрічається у ДАС значно частіше (61,7% і 38,3% відповідно).

Зміст ДАС також охоплює низку неінституційних мікротем, які розподіляються на дві групи за критерієм наявності / відсутності зв'язку з інституційною тематикою.

Частина неінституційних мікротем опосередковано пов'язана з інституційними, оскільки репрезентований ними предметний зміст певною мірою стосується події злочину або процесу його розкриття. Проте, ці мікротеми не кореспондують ані з комунікативно-актуальним знанням, ані з функцією інституту слідства; вони утворюють периферію інституційних змістових сегментів. Зокрема, з макротемою «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ» кореспондують неінституційні мікротеми «ставлення до злочину», «ставлення до учасника злочину», наприклад, слідчий іронічно коментує дбайливе ставлення злочинця до оточуючого середовища («ставлення до учасника події»):

Ryan Wolfe: Well, it's nice to know that our killer cares about the environment. (CSI: Miami, To Kill A Predator)

З макротемою «РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ» співвіднесені мікротеми «ставлення до посадових обов'язків», «ставлення до слідчих дій», «відсторонення від роботи», «повернення до роботи», наприклад, керівник не дозволяє слідчому повертатися до роботи без дозволу психолога («повернення до роботи»):

Cragen: I'm referring you to psych services.

Stabler: I just talked to them. <...>

Cragen: You are out sick until psych says you can return (Law and Order, Charisma).

Інша частина неінституційних мікротем не демонструє жодного зв'язку з інституційними. Ці мікротеми належать до особистісної сфери (мікротеми

«події особистого життя», «особисті вподобання/невподобання, захоплення», «особисті погляди, переконання») або репрезентують фатичне спілкування, спрямоване на підтримання дружніх взаємин у трудових колективах – слідчих групах, наприклад:

Kate: I hate going to the dentist. I've had a phobia since I was a child. (NCIS, The Meat Puzzle)

Calleigh: Hey, Eric.

Eric: Nice tan.

Calleigh Duquesne: Five days in Antigua. The first vacation I've had in a long time (CSI: Miami, Dangerous Son).

Під час обговорення зазначених мікротем учасники ДАС діють не як носії інституційних ролей, а як особистості; їхня взаємодія обумовлена сумісною діяльністю та скерована на оптимізацію цієї діяльності шляхом створення позитивної атмосфери в колективі.

Аналіз змісту ДАС у **кількісному аспекті** засвідчив, що рівень інституційності цього дискурсу є **середнім**. Це підтверджено даними, отриманими в результаті кількісного аналізу та статистичних обчислень. Згідно з цими даними, питома вага інституційних тем у відсотках (підрахована на матеріалі загальної вибірки та серійних вибірок окремо) складає приблизно 77 %; середня зважена частка дорівнює близько 0,77.

Відсотковий показник інституційних тем для окремих слідчих груп є меншим (CSI: Miami – на 3%, CSI: New York – на 3,3%, NCIS – на 6,3%) або більшим (Criminal Minds – на 6,3%, Law and Order – на 8,8%, Castle – на 9,2%); у різних комунікативних ситуаціях ДАС цей показник є так само меншим (у комунікативній ситуації *збір інформації та обробка даних* – на 6,5 %) або більшим (у комунікативній ситуації *огляд місця злочину* – на 0,1, *висунення версій* – на 5,4 %, *допит* – на 7%) від середнього.

Ці данні верифіковано результатами **статистичних обчислень**, які засвідчили, що показники квадратичного відхилення від середньої зваженої для різних слідчих груп є такими: NCIS – 0,049, CSI: Miami – 0,06, CSI: NY – 0,068, Criminal Minds – 0,0945, Law and Order – 0,0977, Castle – 0,1025. Для комунікативних ситуацій ДАС ці показники виявилися такими: *збір інформації та обробка даних* – 0,0397, *огляд місця злочину* – 0,0486, *висунення версій* – 0,0686, *допит* – 0,0694.

Коливання середнього показника/середньої зваженої частки, по-перше, демонструє вплив таких соціокомунікативних чинників як специфіка інституційних практик у різних трудових колективах та конфігураціях ситуаційних чинників, по-друге, засвідчує, що коливання не виходять за межі середнього рівня інституційності (вони відбуваються у межах 70-86,5 %).

Четвертий розділ «Інституційність діалогових стратегій дискурсу американського слідства» присвячено вивченню побудови діалогової інтеракції у взаємодії американських слідчих.

Розвиток як інституційної, так і неінституційної тематики відбувається у взаємодії слідчих у соціальному контексті їхньої діяльності в межах інституту слідства. Як і будь-який інший, цей соціальний контекст обумовлює наявність певних моделей побудови інтеракції, які зафіксовані в пам'яті суб'єктів взаємодії та відтворюються у їхній дискурсивній практиці за допомогою діалогових стратегій, об'єктивованих у мовленнєвих ходах.

Інституційна природа ДАС визначає перевагу інституційних діалогових стратегій (у мовленнєвих ходах розвивається інституційна тематика). Більшість інституційних стратегій є унісонними: між ходами, що втілюють ініціальну та респонсивну стратегії, наявна тематична узгодженість, респонсивний хід є підтримувальним ($t_i > t_r$). Інституційні унісонні стратегії є стандартними – такими, що характерні для розвитку діалогу в різних соціальних контекстах, проте і цим стратегіям у ДАС властиві певні особливості. Приміром, у конфігурації *ініціальна стратегія спонукання – респонсивна стратегія згоди / відмови* (виконати дію) для взаємодії слідчих властива лише реакція згоди виконати цю дію, наприклад:

Cragen: Good. Get over to HIDTA. Run every name we got.

Det. Miguel Sandoval: Yes, Sir (Law and Order: SVU, The Ghost).

У конфігурації *ініціальна стратегія твердження – респонсивна стратегія згоди/незгоди* у взаємодії слідчих незгода не містить емоційного компоненту, а спирається на раціональну аргументацію, наприклад:

Abby: The match file is restricted. I can't access it.

McGee: That "s not possible. NCIS has top-level clearance (NCIS, Smoked).

Інституційні унісонні стратегії також представлені специфічними, властивими саме спілкуванню слідчих. Ці стратегії обумовлені умовами та метою взаємодії у слідчих установах, зокрема потребою в обміні інформацією та думками в групі. Як результат, виникають ланцюжки діалогових стратегій, котрі утворюють обміни, що мають значний обсяг, наприклад:

RYAN: So according to Keller's security chief, Penelope's card key was used to enter the building at 11:30PM.

BECKETT: So Scott did go there the night that he was killed. And I am betting you it was to meet with George.

CASTLE: But instead of bringing X-rated photos of mom, Scott threatened to expose George's illegal smear campaign.

RYAN: So Keller followed Scott home and then silenced him. It's a solid theory.

ESPOSITO: Only it doesn't match the facts. In order to verify Keller's alibi

Vikram and I scrubbed security footage from his office. It shows Scott arriving at 11:30. But then Scott left ten minutes later. George Keller stayed until 3AM.

CASTLE: 3AM. That's an hour after Scott was killed.

BECKETT: Yeah, but you know, guys, just because Keller didn't follow Scott home doesn't mean he's not involved somehow.

CASTLE: Well if he enlisted someone to kill Scott it would have to have been after Scott showed up and threatened him. (Castle, The Last Seduction)

Менша частина інституційних стратегій представлена частково дисонансними: у мовленнєвих ходах, що втілюють ці стратегії, розвивається інституційна тематика, проте респонсивний хід не є повністю підтримувальним, оскільки вводить іншу мікротему (дисонанс), яка, проте, належить тій самій макротемі, через що дисонансність є частковою ($t_{ix} > t_{iy}$). Наприклад, один із слідчих веде мову про «*стан жертви*», а інший – про «*причину смерті*»:

Alexx: But take a look at her skin. It's cherry red.

Horatio: Carbon monoxide poisoning (CSI: Miami, Bang, Bang, Your Debt).

Діалогові стратегії також охоплюють змішані, де ініціальна стратегія втілюється у ході, в якому обговорюється інституційна тематика, а респонсивна – у ході, де наявна неінституційна тематика чи навпаки ($t_i > t_n$; $t_n > t_i$). Змішані стратегії є частково дисонансними: хоча їхні конфігурації збіжні з кардинальною зміною теми (дисонанс), це у взаємодії слідчих не перешкоджає розвитку діалогу (слідчі легко переключаються з інституційної на неінституційну тематику та навпаки), наприклад, слідчі починають розмову з обговорення інституційної тематики (макротема «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ», підтема «УЧАСНИКИ ПОДІЇ», мікротема «*особистісні характеристики*»), згодом один з них переключається на неінституційну мікротему «*особисті вподобання/невподобання, захоплення*»:

TONY: This guy was no scavenger, Boss. Salvatore Ferragamo's.

GIBBS: What?

TONY: Italian shoes, expensive. The pair I got cost almost five hundred bucks. Well, not everybody shops at Wal-Mart. I'm not saying you shop at Walmart... or even if that's a bad thing (NCIS, Bone Yard).

Змішані стратегії представлені типовими конфігураціями («питання-відповідь», «твердження-твердження»). Ці стратегії зафіксовані переважно у взаємодії основних АГЕНТІВ; їхня реалізація обумовлена потребами АГЕНТІВ виявляти себе як особистість під час здійснення професійної діяльності.

Найменшу питому вагу в ДАС мають нетипові для цього дискурсу неінституційні діалогові стратегії, які є унісонними та представлені конфігураціями, характерними для різних соціальних контекстів.

Повністю дисонансні діалогові стратегії є okazіональними в ДАС, вони зафіксовані лише в комунікативній ситуації *допит*, їхня наявність обумовлена небажанням свідка/підозрюваного співпрацювати зі слідством.

Специфіку побудови діалогової інтеракції у соціальному контексті інституту американського слідства маніфестують певні особливості інституційних стандартних унісонних стратегій; наявність інституційних специфічних унісонних стратегій, часткова дисонансність інституційних та змішаних діалогових стратегій, яка засвідчує, що спільна діяльнісна мета є важливішою за змістові зв'язки для розвитку діалогу в інституційних умовах інституту слідства США.

ВИСНОВКИ

Інституційність є соціодискурсивною ознакою, оскільки її суть криється у взаємозалежності діяльності установ певного соціального інституту та розумово-комунікативної взаємодії, здійснюваною в межах цього інституту / цих установ. Основними виявами інституційності в дискурсі є тематика спілкування та діалогові стратегії, характерні для розвитку тематики. Питома вага інституційних виявів визначає ступінь інституційності дискурсу.

До правової системи США належить інститут слідства, якому притаманні універсальні та культурно-специфічні риси. Спілкування в межах цього інституту кореспондує з дискурсом американського слідства. У взаємодії учасників цього дискурсу – АГЕНТІВ (основних та другорядних) і КЛІЄНТІВ, базовий концепт CRIME / ЗЛОЧИН тематизується відповідно до інституційної функції – розкриття злочину. Це визначає інституційні макротема дискурсу американського слідства – «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ», структурована підтемами та мікротемами; «ПРОЦЕС РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ», сформована сукупністю мікротем. Перевагу в тематичному полі дискурсу має макротема «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ». Неінституційні мікротема в дискурсі американського слідства або утворюють периферію інституційних, будучи нефункціональними розширеннями відповідних змістових фрагментів, або демонструють потребу АГЕНТІВ до особистісного спілкування, підтримання міжособистісних взаємин між членами трудового колективу / слідчої групи.

Різні методики підрахунків засвідчили, що рівень інституційності дискурсу американського слідства є середнім. В елементах структури цього дискурсу – різних слідчих групах, типових комунікативних ситуаціях – кількісні показники інституційних / неінституційних тем варіюються під впливом соціокомунікативних чинників. Відхилення убік зменшення / збільшення показника інституційності перебувають у межах середнього рівня.

Розвиток теми в дискурсі американського слідства відбувається за властивими цьому дискурсу інтеракційними моделями, поданими сполученнями діалогових стратегій. Ці стратегії охоплюють ініціальну та респонсивну і диференціюються на інституційні/змішані/неінституційні, відповідно до обговорюваної тематики, та унісонні (обговорення однієї мікротеми, що сприяє розвитку діалогу), частково дисонансні (обговорення різної тематики, що не перешкоджає розвитку діалогу), дисонансні (респонсивна стратегія, спрямована на гальмування / переривання діалогу). Конфігурації стратегій виявляють конверсаційні характеристики, що є стандартними, властивими різним соціальним контекстам, та специфічними, характерними для взаємодії американських слідчих. Типовими для дискурсу американського слідства є інституційні унісонні (стандартні та специфічні для цього дискурсу), інституційні частково дисонансні та змішані частково дисонансні діалогові стратегії. Ці стратегії втілюють специфіку організації діалогу в межах інституту слідства США.

Результати дослідження дозволили верифікувати його гіпотезу, засвідчивши, що функція інституту слідства проектується в площину дискурсу американського слідства та обумовлює інституційну специфіку його тематики, питома вага якої кореспондує з рівнем інституційності цього дискурсу, а також визначає особливості побудови діалогової інтеракції в соціальному контексті слідчої діяльності.

Перспективою роботи є застосування розроблених теоретичних положень і методик для аналізу інших англomовних інституційних дискурсів; порівняльні дослідження проявів інституційності цих дискурсів у якісному та кількісному аспектах, а також проведення аналогічних розвідок на матеріалі інституційного спілкування різними регіональними варіантами англійської мови.

Основні положення дисертації викладені у таких публікаціях автора:

1. Фещенко О. В. Комунікативні ситуації як складники дискурсу американських слідчих / О. В. Фещенко // Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка. – 2011. – Вип. 55. – С. 187–190.
2. Фещенко О. В. Одиниці аналізу дискурсу американських слідчих / О. В. Фещенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2012. – Вип. 69, № 1002. – С. 39–43.
3. Фещенко Е. В. Тема «Совершение преступления» в общении представителей американского института следствия / Е. В. Фещенко // Проблемы лингвистики и лингводидактики: междунар. сборник науч. ст. / [под ред. С. А. Мосеевой, Л. Г. Петровой]. – Белгород : ИПЦ

«ПОЛИТЕРРА», 2013. – Вып. 1. – С. 315–321.

4. Фещенко О. В. Фрагменти кінодискурсу як матеріал аналізу інституційності дискурсу американського слідства / О. В. Фещенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2015. – №80. – С. 221–226.
5. Фещенко О. В. Реалізація теми «Розкриття злочину» як вияв інституційності дискурсу американського слідства / О. В. Фещенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2015. – № 81. – С. 171–176.
6. Фещенко О. В. Інституційні унісонні діалогові стратегії в дискурсі американського слідства / О. В. Фещенко // Science and Education a New Dimension. Philology. – IV (25), Issue: 105. – Budapest, 2016. – P. 7–10.
7. Фещенко О. В. Мова професійного спілкування у світлі дискурсивної парадигми / О. В. Фещенко // Каразінські читання: людина, мова, комунікація : VIII Всеукр. наук. конф. 5 лютого 2009 р. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – С. 298–299.
8. Фещенко О. В. Інституціональність дискурсу як лінгвістична та перекладацька проблема / О. В. Фещенко // Методологічні проблеми сучасного перекладу : VIII Міжнар. наук.-метод. конф., 23-25 січня 2009 р. : тези доп. – Суми : СумДУ, 2009. – С. 125-126.
9. Фещенко О. В. Інституціональність аспекту комунікантів дискурсу слідчих / О. В. Фещенко // Сучасна англістика: мова в контексті культури : третій міжн. наук. форум, 25 червня 2009 р. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – Ч. 2. – С. 66–68.
10. Фещенко О. В. Інституційність як дискурсологічна проблема / О. В. Фещенко: Германістика у ХХІ столітті: когнітивна, соціо- та прагмалінгвістика : наук. конф. германістів, 10 квітня 2010 р. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – С. 95–96.
11. Фещенко О. В. Інституційність дискурсу як проблема лінгвістики та методики викладання іноземних мов / О. В. Фещенко // Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі : III Всеукр. наук.-метод. конф., 23 листопада 2010 р. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – С. 180–181.
12. Фещенко О. В. Співвідношення поняття інституційності з конституювальними параметрами дискурсу / О. В. Фещенко // Каразінські читання: людина, мова, комунікація : XII наук. конф. з міжнар. участю, 1 лютого 2013 р. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 309–311.
13. Фещенко О. В. Нелабільність теми як показник інституційності дискурсу американського слідства / О. В. Фещенко // Каразінські читання: Людина.

Мова. Комунікація: XIV наук. конф. з міжнар. участю, 27 березня 2015 р. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – С. 235–237.

14. Фещенко О. В. Алгоритм аналізу інституційності дискурсу американського слідства / О. В. Фещенко // Сучасний стан та перспективи лінгвістичних досліджень та проблем перекладу : Всеукр. наук. конференції пам'яті д.ф.н., проф. Д.І. Квеселевича, 15 травня 2015 р. : тези доп. – Житомир: Житомирський держ. ун-т імені Івана Франка, 2015. – С. 87–89.
15. Фещенко О. В. Продуктивність реалізації тем і діалогових стратегій як показник ступеню інституційності дискурсу американського слідства / О. В. Фещенко // Сучасна іноземна філологія: дослідницький потенціал : VII міжн. наук. форум, 23 листопада 2016 р. : тези доп. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – Ч. 2. – С. 84–86.

АНОТАЦІЯ

Фещенко О.В. Інституційність дискурсу американського слідства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України. – Харків, 2017.

Дисертацію присвячено виявленню інституційних характеристик дискурсу американського слідства в якісному і кількісному аспектах. Інституційність є соціодискурсивною ознакою, суть якої полягає в підпорядкуванні змісту й діалогових стратегій розумово-комунікативної взаємодії функції соціального інституту, реалізованої його установами. Дискурс слідства США охоплює інституційні макротемати «ПОДІЯ ЗЛОЧИНУ», «ПРОЦЕС РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ»; їхні кількісні показники визначають середній рівень інституційності цього дискурсу і варіюються під впливом соціокультурних чинників. Розвиток теми здійснюється за типовими інтеракційними моделями, поданими інституційними / змішаними, унісонними / частково дисонансними діалоговими стратегіями.

Ключові слова: інституційність, соціодискурсивна ознака, дискурс американського слідства, тема, діалогова стратегія, кількісні показники, соціокомунікативні чинники.

АННОТАЦИЯ

Фещенко Е.В. Институциональность дискурса американского следствия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических

наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина Министерства образования и науки Украины. – Харьков, 2017.

Диссертация посвящена выявлению институциональных характеристик дискурса американского следствия в качественном и количественном аспектах. Институциональность является социодискурсивной чертой, суть которой в обусловленности содержания и диалоговых стратегий мыслительно-коммуникативного взаимодействия функцией социального института, реализованной его организациями. Дискурс следствия США охватывает институциональные макротемы «СОБЫТИЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ», «ПРОЦЕСС РАСКРЫТИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЯ»; их количественные показатели определяют средний уровень институциональности данного дискурса и варьируются под влиянием социокоммуникативных факторов. Развитие темы осуществляется по типичным интеракциональным моделям, представленным институциональными / смешанными, унисонными / частично диссонансными диалоговыми стратегиями.

Ключевые слова: институциональность, социодискурсивная черта, дискурс американского следствия, тема, диалоговая стратегия, количественные показатели, социокультурные факторы.

ABSTRACT

Feshchenko O.V. Institutional Characteristics of American Criminal Investigation Discourse. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology, Speciality 10.02.04 – Germanic Languages. – V. N. Karazin Kharkiv National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkiv, 2017.

This thesis presents a qualitative and quantitative study into institutional characteristics of American criminal investigation discourse.

Institutional characteristics are social discursive by nature since the functioning of social institutes, which operate through their agencies, is interdependent with the mental-communicative processes in these institutes / agencies. Institutional characteristics of the discourse type under study manifest themselves in the content of verbal interaction and in dialogue strategies that organize it. The weight of institutional characteristics is indicative of the degree of discourse institutionalization.

Being part of the nation's law system, the institute of criminal investigation in the USA possesses both universal and culturally specific features. Verbal interaction in this institute's agencies, – or American criminal investigation discourse, – involves the main and secondary AGENTS and CLIENTS. The main and secondary AGENTS differ in terms of power, AGENTS and CLIENTS –

both in terms of power and professional knowledge. Their verbal interaction does not possess any symbolic features and takes place under varying circumstances (time spans and locations).

This discourse is structured by interaction patterns in different criminal investigation agencies and in different communicative situations. Typical for American criminal investigation discourse are the following situations: *crime scene investigation, data acquisition and processing, versions formation, interrogation*.

The concept CRIME, which is basic for this type of discourse, is instantiated in such themes as “CRIME EVENT”, “CRIME INVESTIGATION PROCESS” that correspond to the institutional function of criminal investigation. The theme “CRIME EVENT”, being structured by a number of sub-themes and topics, forms a larger part of the discourse thematic field while the theme “CRIME INVESTIGATION PROCESS” comprises a number of topics and takes a smaller portion of this field. Besides these institutional themes / topics American criminal investigation discourse includes a small number of non-institutional topics which are either non-functional expansions of institutional content segments or represent personal contacts or phatic communication which can be accounted for by the necessity of discourse AGENTS to communicate at the personal level and / or maintain interpersonal contacts with colleagues.

The institutional characteristics of American criminal investigation discourse, as measured by different methods, have proved to be of medium degree. Quantitative indicators vary in the interaction in different criminal investigation agencies and communicative situations thus demonstrating that social communicative factors exert certain influence on institutional manifestations. The range of variations, however, lies within the boundaries of a medium institutional degree.

The content (thematic) organization of American criminal investigation discourse can be observed in the patterns formed by dialogue strategies combinations. The strategic function is performed by the head act of the move. Dialogue strategies – the initiating and the responding ones– fall into institutional, mixed and non-institutional varieties according to the topic nature and into unison, partially dissonance and dissonance varieties proceeding from the interrelation between the initiating and responding strategies in terms of coherence and interaction support. Combinations of dialogue strategies form the conversational patterns characteristic of different social contexts or specific for American criminal investigation discourse. Institutional unison (standard and specific for this type of discourse), institutional partially dissonance and mixed partially dissonance dialogue strategies are typical for American criminal investigation discourse.

Key words: institutional characteristics, social discursive feature, American criminal investigation discourse, theme / topic, dialogue strategy, quantitative indicators, social communicative factors.

Підписано до друку 16.05.2017.
Формат 60х90/16. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. 2804/2017. Ум. вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Ціна договірна.

Надруковано ФОП Сверделов М.О.
м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 24, корп. А, кв. 33.
Свідоцтво про державну реєстрацію ВОО № 971661 від 13.12.2005.